ԺԳ· ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 21 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1899 6 ՁԼՄԱԶԻՒ ԱԽԸՐ· 1317 29 ՅՕԼՈՒԼ· 1315 11 ՀՈԿՏ· 1899 (Ն· Տ·)

10 ԿՈՊԵԿ
հին տպագրություն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար { Տարեկան 70 դրշ· / Վեցամսեայ 35 „
Խառն. Եբրու համար { Տարեկան 90 „ / Վեցամսեայ 45 „ / Եռամսեայ 23 „
Արտասահման { Տարեկան 23 Ֆր· / Վեցամսեայ 12 „

Նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրինութեան:

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10 ՓԱՐԱ

«زاغك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و اداره‌خانه‌سى
غلطه ده حمدى پاشا خان

Կ. ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien „DZAGHIK“ Galata, Pérchémbé-Bazar Hamdi-Pacha Han

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ Ղ. ԲՈԼԱՏ

ԵՂԲԱՅՐ ԵՆՔ ՄԵՆՔ

Մեր Թուրք յարգելի պաշտօնակիցնե-րէն իգնած իր անցեալ Շբ. օրուան թիւին մէջ կը գրէ թէ «Լրագրութեան ամէնէն կարեւոր պաշտօնն է ժողովրդին-երու եւ ցեղերու միջեւ բարոյք յարաբերու-թիւններ զարգացնել»։ Անոնք որ վերջնիվող «Ծաղիկ»ի ցարդ հրատարակուած քանի թիւերու «Ազգային»ին ուշի ուշով հետե-ւեցան՝ անշուշտ պիտած ըլլալու են թէ «Ծաղիկ» իր առաջին թիւէն սկսեալ՝ ոչ-ջամիա լաւատեսութեամբ «Իգդամի»ն այդ գեղեցիկ հայեացքն արծարծել, իրակա-նացնել չձանայ գ'իմ մեր ազգին այլեւայլ հատուածներուն մէջ։ «Ծաղիկ» իր մաքին չ'անցնիր երբեք թէ ազգին այդ եկեղե-ցական-ազգային բաժանումները հաչտեցնե-լու, համերաշխութեան բերելու գեղե-ցիկ գաղափարն ինք յղացած ու իրա-կանացնելու համար ոչի կուտայ։ Մուա-ցուած չէ անշուշտ գեւո այնչափ մօտիկ անցեալի մը մէջ ի'նչ հատասար խանդով ու անկեղծութեամբ, համերաշխարար ձեռք ձեռքի տուած, ազգին մեծագոյն գան-ւածքը, հայ կաթոլիկներն ու հայ բողո-քականները—մերիններս— կրթական գոր-ծին կը մատակարկէին։ Այդ մօտիկ անց-եալին, քան տարի առաջուան երկուա-տարգութիւնը միակ նշանաբան ո'ունէր, համերաշխութիւն, միասր սիրել, պատ-կերաս բացատրութիւն մը, ուր խառնած է ժամանակակից խնամատարութեան ա-մէնէն ազդուր գաղափարը, Երկրին ու Ազգին միամտական օգտակար փիլիսո-փայութիւնը։ «Ծաղիկ» պարզապէս ար-ձագանգ մ'եղաւ այդ երջանկայիշատակ անցեալին եւ կը ջանայ ասոր ուղղութեան հետեւիլ։

Բնազանցականութեան խաթեր համա-առհաւք միասր ըլլալնիք, բայց այսօր չ'ուրանք մեր ատացած դաստիարակութեան, կը դղանք ու կը խորհինք թէ այդ սիրալ ժամանա'կամիջոցին վրայ քիչ մը ձգելով, (ինչու մենք պիտի առաջարկինք որ բո-լորովին մոռնանք այդ չարաչուք կրծոտ-կան վէճերը,) մօտաւոր յիշատակելի անց-եալին պերճախօս օրինակն աչքերնուս առջեւ բերենք եւ ըստ այնմ հետեւինք։

Եկեղեցիներու բաժանումն երբէք պատճառ մը չէ որ Հայ լրագրութիւնը խառնուիճն մը գ'նէ Սպղ· եկեղեցոյ, Հայ-կաթոլիկի ու Հայ-Բողոքականի միջեւ։ Սապէզ-Ազամի ու Պայպուրտի գործերը մեզ ա'նչափ կը հետաքրքրեն, ա'րչափ Գամ-Գաղեի Պատրիարքարանները։ «Ծա-ղիկ» Հայ լրագիր մըն է, գաղբերգիչ, ղբր-ուցիչ, Պալաթցիին, Իւսկիւտարցիի եւ որ ի կարգին սէնի խնդիրներով, խառնակուած-ճիան ոչխով տպագրուած չէ կաթոլիկ Հայը, Հայ-Բողոքականը, Հասկղցին, Ա-բարիկեցին, Երեւանցին, Էմիրնէզցին քա-նի որ Ըաշհանէցի, Թոքատ, Սամսկ, Գրի-գոր կը կոչուին, միեւնոյն են, մեր հղ-բայրներն են, մեր ընտանիքին անդամնե-րէն են, հետաքրքրական կը սիրենք, կը յարգենք, ինչու ասոնք կրծոտական համա-գումներու եւ գաղափարներու տարբեր ա'չխարհներու մէջ ի'ապրին։

Մենք ա'րչափ կը սիրենք, կը յարգենք, գնահատենք հիմեր ի'րենք մեր սիրելի Օրմանեան, Մուրատեան, Դուրեան, Խա-պաեան Արքազանները, Էջմիածնի նոր վարդապետները ու Գալենեանցները, նո'ր-նչափ ալ՝ Այտընեան Սրբազան, Տ. Տաշեանը, Հ. Գալէմքեարեանը, Հ. Մէնէ-սիչը, ամբողջ Վիեննայինները, ու Վենե-սիկի միաբանութիւնը՝ իր Հ. Բարսեղով, Հ. Ց. Թորամեանով, Հ. Երեմեանով։ Ա-մէնք ալ սիրելի են, Հայ Մատե-նադարանի անխոնջ աշխատիչը, թէեւ ա-մէնք Սպղ· Եկեղեցական Պատմութեան ինչ ինչ կէտերը տարբեր ըմբռնեն ու վեր-լուծումներ մտէն ու արձնէն տարբեր

գոյացութիւն մը չենք նկատեր Հայ-Բողո-քական Բրոթ. Ծակոպեանը, Բրոթ. Ճէ-ճիզեան եւն։

Սպղ· եկեղեցոյ նաեւ Հռոմէական Հայ ու Հայ Բողոքական բոլոր ազգայիններն ալ մեր եղբայրներն են։ Սպղ· Եկեղեցոյ բոլոր ազգայնին իմացական, բարոյական ու մտաւորական զարգացման աշխատելու գործին մէջ «Ծաղիկ» երբէք չի կրնար մոռնալ իր կրասեր մնալ եղբայրներն ալ։

Եթէ երբեմն «Մեր Հայոց Դաւանա-թեան» նման պարկներ լոյս տեսնեն, ո-րոնք պէտք չէ գոյութիւն ունենան կրօ-նական ազատ մտածող կղերին ու աշ-խարհականին կողմէ, Ազգին երբէք հատ-ուածներն ալ իրենք մէկ ընտանիքի ան-դամներ, որպէս թէ ընտանեկան վէճ մը ծագած ըլլայ, խորհին զեր ու զէմ խօսին, անաչառապէս պատասխան բնեն եւ այն-պէս ազգի ու խոհեմ կարզադրեն որ մէկու մը քիթը չարտուին։ Այսպէս կը պահանջեն նաեւ Երկրին չափերը։ Օսմ. բարեխնամ Կառավարութեան մեւնոյն չնորհներն ու բարիքները կը վայելենք եւ Օրէնքին առջեւ հաւասար ենք եւ մեւնոյն ցեղը, ընտանիքը կը կազմենք, թէեւ զան զան առներու բաժնուած՝ առանձին գանցանե-լով։ Եւ ա'չ մէկկընիս իրաւունք ունինք այդ իրաքանչիւր առն գանցան բռնա-բարելու։ Առ առաւելն եղբայրական, բա-րեկամական լոկ վերաղութիւն մը ներելի է։

Անկարելի, անյաւաչ, անհաւատալի դաշտար մը չէ որուն իրականացման կը ձգտի «Ծաղիկ»։ Մէկ կողմէն Հայ լրագ-րութիւնը «Իգդամի»ն այդ գեղեցիկ հատ-ուածն իրեն նշանաբան ընտրելով, ևթէ հաչտարար, անիսրական ոգիով, զուրկ կաչկանդութիւններէ ու զարերով զարմնուած նախապաչարումներէ՝ Սպղ· եկեղեցոյ անհատը, Հռոմէական Հայը ու Բողոքա-կան Հայը հաւասար նկատէ, եւ այս երեք հատարիճն, նոյն լեզուն խօսող ու նոյն ա-նունը կրող կրօնական առներու գործերուն ալ նոյն ուղղութիւնը տայ, նոյն վիճակու-թիւնն ընէ, եւ ևթէ մէնս կողմէ, Պր. Կ. Ոսկեանի «Արեւելքի» մէջ «Անոյշ կթազ» խորագրով առաջարկութիւնը թէ կրթական գործին մէջ ձեռք ձեռքի տանք — որ ըստ մեզ այնչափ գժուար չէ—իրագործել չա-նանք, հետզհետէ մեր երեք առն մէջ բացուած խրատարան, հաւատացէք, պիտի լեցուի, մեր ձեռքերում մը չատոչ պիտի գայ։

Արդէն այս մեր ձեռնարկն ձգտածը բա-ցայայտ ճչտարտութիւն մըն է։ Առ'չ օրի-նակի համար Վենետիկի ու Վիեննայի ամառնիերիները, մէ'կ մը տեսնուելէք Հռո-մէական հայ ու Հայ բողոքական զարգա-ցած կղերին ու աչխարհականին հետ, ա-նկնքն ալ «Իգդամի»ն պէտ կը խորհին։ Հայ կղերը, բլլա'յ Սպղ· եկեղեցոյ, բլլա'յ Հռոմէական հայ, բլլա'յ Հայ բողոքական, մեծ մասամբ բարեխառնագոյ պզտիկ նկատումներէ վար եկած են (երեք ազա-նութիւն) զարգացած հայ կղերն ու աչխար-հականը միասր ի'զդչազուրեն՝ եղբայ-րաբար, իբր միեւնոյն հօր զաւկրներու Ա-նունք ու այս գաղափարէն հետացած ու տարբերակութիւնը կը հետապնդին, պա-տճէնք որ նպատակաւոր ձգտումի մ'ունեն, որուն ա'չ կը նեղուն Երկրին եւ ա'չ ալ Ազգին չունին։

Հայ լրագրութիւնն ու Կրթական գոր-ծին մէջ ձեռք ձեռքի տուած աչխատակ-ցութիւնն չնորհիւ, բարոյական մեծամեծ օ-գուտներ պիտի ունենանք. այն պզտիկ առերգութիւններն ալ՝ որ մեզ ամէնքս ալ ցաւեցուցած են՝ մեր վրէժխնդիր ոգին ալ՝ որ մեր մէջ ամէն ժամ ներկայ է՝ նահապետ կամ հիւծած դէմքեր։

Տնտեսական եւ առեւտրական տեսա-կէտով Ամասիա չատ բարեկեր ու վաճա-ռաչահ քաղաք մըն է եւ ժողովուրդը բարեկիցիկ վիճակ ո'ունի, պարագայ մը որ քիչ չի նպաստեր իրենց առողջական-մութիւնին։

Ցորենը, խոզակը, միսքէթ խնձորը, պանման որոնք տեղիս գլխաւոր արտադ-րութիւններն են եւ ճարտարարուեստի տե-սակէտով՝ ալիւրի բազմաթիւ գործարան-ները եւ տեղական արհեստագործութիւն-ները՝ գլխաւորապէս ոսկերագործու-թիւն, գլխաւոր զազանիկներն են քաղա-քին առեւտրական չարժման, ինչպէս նաեւ ներածելի ապրանքի (մանած, մանիֆա-քթուրա եւն·) վաճառականութիւնը որ մեծ ծաւալ ունի եւ առարկայ գարձած է ծայ-րայեղ մրցման։

Այս առեւտրական չարժման մէջ կա-բելոր դեր ունին հայերն որոնք 1,500 ոսն չափ կը հաչուուին եւ ունին երեք եկեղեցի եւ երեք մանչերու ու երկու-ալ աղջկանց վարժարան, մէկը հաչուելով «Իբրահոսեան եղբարց առեւտրական վար-ժարանն» ալ։

Չորս 15—20 ոսն բողոքական եւ քանի մըն ալ կաթոլիկ հայեր կը հաչուուին։

Բաղաքակրթութեան եւ ընկերական կարգ ու սարքի գալով՝ բողոքական հա-յերը գնահատելի բարեկրթութեան մը հետ կը ցուցադրեն նաեւ եւրոպական բարքե-րու քանի մը կապկութիւններ, իսկ հա-յերը գեռ չատ մը անհաչուութիւններ կը պահեն ընկերական անուղի նախապաչա-րումներու հետ։ Հայ կիները չարդաճներու մէջ պարբերած՝ կը գալեն փողոցները, իրենց դէմքը քօղարկած փիչճիներով ամ-

ման օրինակներու։ Սակր համար Ամա-սիացոց լեզուն չա'տ որչ ու խիստ հնչա-կանութիւն մը առած է։ Տր, նտր, առ-ռախումբերը՝ որոնց ա'չ մէկ գաւառաբար-բառ հանդուրժած է, աւելի խստացած ձեւով կը պահուին։ ղ· օր· չտո· (=լիտր) մանտռ, ծանտռ (=մանր ծանր), կտրռել, կոտրռել (=կտրել, կոտրել), Պետրռոս (=Պետրոս) եւեն։ Որքան որ կը յիչեմ կ. Պոլսոյ բարբառին մէջ ալ պահուած ըլլա-լու են այս առառախմբերը։ Մանտր, ծանտր ձեւերը հաւանականապար Չին հայերէնի մանր, ծանր ձեւերէն հին են ու նախնական ձեւերն են այդ բառերուն, պահուած այս եւ ուրիչ մէկ-երկու բարբառներու մէջ, որուն հանճասութեան եզր մը կ'ընծայէ սանտր բառը։

Գաւառաբարբառներն եթէ լիովին քըն-նուելին, տակաւին չատ աւելի թոյլ հին ձեւեր երեւան պիտի եկլլին անչուչտ, եւ այն պատմաբանները որոնք գեռ ներկայ գաւառաբարբառները Չին հայերէնի=Գրա-բարի աղաւաղումը կը համարին, պիտի համոզուին վերջապէս թէ Գրաբարն ալ լեզուաբանօրէն աւելի արժէք մը չ'ունի մեր ներկայ բարբառներէն, եւ թէ ա'ն ալ աղաւաղումն է կորսուած Նախահայերէնի մը, ինչպէս ներկայի բոլոր հայ բարբառ-ները։

Եւդոկիա Յ. ԴԱՆԱՆԵԱՆ

ՅՈՒՍԱԽԱ'Ր

Ա

Սառներները սկսած էին ամէլ. իրիկ-նամուտի անուչ հով մը կը փչէր հիւսիսէն ու կ'օդրէր մեղմիկ կաղի կատոցներու լոյ-սերն որոնք տենդոտ ապառասով մը կը դողդղային։ Անցորդներն արագէն տակաւ ճամրան վրայ ցանցռուած իրենցառուներն առաղին հանգիստառութիւններ կ'առնէին վի-րէն մաղուղ լուսատուներու լոյսերէն։ Ու Երուսեղ ալ գոհ ու երջանիկ, հովին սար-սռառն ու յուզուած՝ տակաւին իր չըր-թունքներուն վրայ զգալով բոլոր այն ա-նուչութիւնը՝ զոր զգացած էր Էլչինի հր-կու այտերէն քաղած ա'յնքան ցանկալի համբոյրէն։ Կը քալէր արագով ու հոգւով ա'լ երջանիկ մարդու մը պէս քիթը հովին առած՝ հանգիստ համար իր առնին ուր ա'նպասէին իր երկու ոլոքիկ քուրիկներն ու մայրը։

**** Այն առէն երիտասարդներու նման որոնք բարձրադոյն նախակրթարանէ մը չրջանաւարտ՝ ընտանիքի հովի ծանր բեռը ունենալով իրենց ետեւն՝ տխրուսած են կեանքի պայքարը մղելու, Երուսեղ ալ անհամեմատ բարգաւորութեամբ բաղա-տելով իրեն հասակակիցներու վիճակին վաճառականի մը քով գրագրի պաշ-ոնը կը վարէր։ Երկար տարիներու համ-բերատար աչխատութենէ ետքն էր որ կրցած էր համարեա մը չահիլ իր մէջին եւ լաւ վիճակ մը չտկած իրեն ու իրենին-բուն։ Սակայն քանի մը ամիսներէ ի վեր տպրելու եղանակը փոխուած էր այդ ա-ռաքինի ոգուն ու չատ գիչերներ, ինչպէս իր մայրը գիտած էր, անհանգիստ մէկ ան-քուն կը'մտահոգէր։ Սիրահարուած էր ան-Բարեկամի մը տան մէջ, բարեբախտ կամ գժբախտ զուգադիպութեամբ մը հանդի-պած էր Էլչինի՝ այդ Աթենքի հարազատ եւ պչրող գաւկին՝ ու իսկ պերով մը՝ քանի եւ հինգ տարիներու երիտասարդական արիւնովը աւելի պաչտած էր այդ աղջիկն որ իր ընտանիքին մէկ տասիին էր։ Եր-ուսեղ ինք իր անձէն ու անուչդէն կտրե-լով չատ ու չատ զոհողութիւններ ըրած էր անոր՝ որու անձն մէկ նպաստքը զոր կրնային այնքան ճարտարօրէն գեղին դնել իրենց խօսքերուն ու չարժուածքին մէջ, ունեցած էր այն ազդեցութիւնն որ հով-հար մը կրակին վրայ ի գործ կը դնէ։ Եր-ջանիկ էր Երուսեղ ու երախտաւարտ այդ*

ԴՈՄԱՇՈՏՅԱՆ

ՊՈՂՈՍ Ս. ՂԱԶԱՐՅԱՆ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

— Ես ինձ համար ոչինչ չեմ ուզում, ասաց Ռոզան, ես միայն ուզում եմ, որ ինձ հետ ինձ պես մի աղջիկ էլ չլինի աշխարհում, որ ինձ պես չտանջվի, ինձ պես չլացի։ Ես ուզում եմ, որ ինձ պես մի աղջիկ էլ չլինի աշխարհում, որ ինձ պես չտանջվի, ինձ պես չլացի։

Ռոզան ասում էր այս խոսքերը, երբ ես առաջին անգամ հանդիպեցի նրան։ Ես ուզում էի նրանից իմանալ, թե ինչ է պատահել նրան, որ ինքնասպան է եղել։ Ես ուզում էի նրանից իմանալ, թե ինչ է պատահել նրան, որ ինքնասպան է եղել

ԹԱՂԵՐԷՆ

Տէր Խոբաղիր,

Անցեալները պատուական օրախնդիր Շե. օրուան թուին մէջ կէսլիք-Բաչայէ գրուած նամակ մը կարդացի ուր նամակագիրը կը յայտնէր թէ Գում-Գրլուի Մայր-Եկեղեցոյ Քահանաներու դասն անդրմաս մարմին մը եղած է եւ քահանաներէն ոմանք չհաղորդական նպատակաւ հոս հոն կը չրջին, մինչ կէսլիք-Բաչայի քահանաներն Եկեղեցական Ներդաշնակութիւն մ'ունին եւ Թաղ. Խորհրդի ըրած ջանքերուն չնորհիւ բարեկարգ ընթացքի մը մէջ կը գտնուին։

Սոսկալի է որ Մայր-Եկեղեցոյ քահանաները պահ մը անդրմաս մնացին, բայց պատկառելի Կրօն. Ժողովը վերջերս օրինաւոր Ասպարէզ մը կարգեց Մայր-Եկեղեցոյ քահանաներուն մէջ բացառութիւնը չարդելով նոյն իսկ սխալները ըսել՝ կան դիտակցութեան ակը ուսանալ եկեղեցական ոգիով ոմանք որոնք երբեք տեղի տուած չեն չահագիտական նպատակներու եւ ժողովուրդին զայրոյթը հրահրելու լրիւոյ վրայ, բայց ի այն քահանային որ իր արձակուրդը սիրելիամբ ո՛չ թէ հիմայ, այլ 15 տարիներէ ի վեր, ինչպէս որ արձանագրութեան տուեալներէն կ'ինդանի վկայ են իր արարքներուն, քար գայթակղութեան եղած է քահանայական դասուն մէջ, եւ յանիրաւի տեղի տուած է ամբողջ իր կարգակիցներուն պատիժն ալ նանայնել։ Իր պաշտօնեն անդնատակ եւ սիմոնականութեան ախտէն վարակուած քահանայի մը համար, կարծեմ ամբողջ Մայր-Եկեղեցոյ Քահանաներու դասը պատարակել լաշէն հակառակ է։ Կէսլիք-Բաչայի նամակագրին «Եկեղեցական ներդաշնակութիւն» բառը, կըսնանք եղբայրական ներդաշնակութիւն հասկնալ եւ այս իսկ Թաղ. Խորհրդի խըրատութեամբ ու կարդապահութեամբ գոյացած Մայր եկեղեցոյ քահանաները, ինչպէս որ յաճախ տարի կ'անցնանք իրենց նուիրամբ գանգատներ լսելու, կարծուածին չափ գնդապատկերի չենք կան նաեւ զառամեալներ, մարմնապաշտ ծոյլեր, եւ ժիր ու գործօն աչխատողներ։ Հետեւաբար երբեք գասակարգի կը բաժնուին։ Առաջինները որ անգործութեան գատապարտուել զառամեալներ են, առանց նկատողութեան անելու իրենց բարեկեցիկ վիճակը, կը չանան ամբողջ իրաւունք առանալ, եւ անդի կաւան մերթ ընդ մերթ Թաղ. խնդիրներու։ Մարմնապաշտներն արդէք իրենց ծոյլ ու յոյլ ընթացքով մչտ բացակայ կը գտնուին իրենց պաշտօնէն եւ միայն ամենայն օրերու մէջ կ'երեւին «Ի ցոյց մարդկան», ատնք ալ առանց աչխատելու քահանայի կ'ուզեն իրենց կարգակիրներուն իրաւունքները խնդ նորընծաներն որ վերջին գասակարգութիւնը կազմող ծեր աչխներն են, նոյն երկու գասակարգութեանց անառանելի բնոյ առնելով հանգիստ օրինաւորապէս չեն վարձատրուիր։ Այս վերջիններու արդարացի ձայնն է որ երբեմն իւրաքանչիւր յաւէտ կը լսուի ձերերուն ու մարմնապաշտներու միջեւ, մինչ ժողովուրդն անդիտակ այս ճշմարտութեանց, ամէնքը մէկ չափ կը լսէ եւ չանիրաւի կը գատապարտէ նոյն իսկ աչխատող եւ Ս. եկեղեցին գարձնող նորընծաները որք արդարեւ կարօտ եւ արժանի են մեր քաջալերութեան։

Մայր եկեղեցին, պարծանքով կ'ըսեմ որ բաւական ժամանակէ ի վեր այժմու Թաղ. Խորհրդականն, անանապէս խնամոյ ժողովրդի պաշտօնէութիւն մը ունեցած չէր երբեք Թաղ. Խորհրդի Ս. եկեղեցոյն մատուցած ծառայութիւնից համեմատ պարզ չափ որ զգենուի, կ'արժէ, որ վերհանուի գորձով եւ արդիւնքով այս երկու տարուան սուղ ժամանակամիջոցին մէջ լսիկ ու մնջիկ նախկին Թաղ. Խորհրդի Թաղած գրեթէ 3,000 ոսկի պարտքին կէսէն աւելին վճարած է։ Շնորհակալ բարեկիր մը մեր Գառ. Թաղ. Խորհուրդին։

ԹԱՂԵՑԻ ՄԸ

ԴԱՄԻՐՃԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

եկեղեցական երգեցողութիւնը.— Պր. Թագոր Միքայէլեան նորեկ մանկավարժը

Ազգօգուտ «Մասիկ» օրաթերթին 14րդ թիւին մէջ մեր եկեղեցական երգեցողութեան արդի անկերպարան վիճակին նկատմամբ «Արդեօք վիաճ էք» վերնագրով խիստ գատական տեսութիւն մը կարդացինք։ Ասիկա, ի մէջ այլոց, Ռուսահայ հրամչատպետ Պ. եկիմեանի գատապարտած Ս. գատարագի քառաձայն երգեցողութեան ներուժիւնները յիչելով՝ կուգորէն անոր չհետեւելու կոչում կ'ընէր իրաւամբ։ Գատապարտ մը որ կը գատրաստուի գնել յայտնել թէ անգամ հրամչատպետ «Պոլսեցի» Լեւոն էֆ. Զիլինկիրեան ալ Գամիրճանի մէջ՝ գաղիական ախտին դէմ կռուելու համար որ այդ կողմերը չատ տարածուած է։

ՀԱՆՐԱՑԻՆ Գարուց վարչութեան Օամ. Գատուիրակ Շէֆիք պէյ հրաւիրուեցաւ Բչ. օրուան Նախարարներու Խորհուրդին ուր խորհրդակցութիւններ կատարուեցան գրչմատուրքի մասին։

ԼԱՐԻՍԱՑԻ դրաւման պատճն չունան երկաթուղիի չահագործման վճռը հարթուեցաւ պատերազմական Նախարարութեան եւ երկաթուղոյ վարչութեան միջեւ։

ՄԵԾ-ԵՊԱՐՔՈՍԸ Բչ. օրն ալ Բ. Դուռ իր պաշտօնատեղին չդնաց։

—Վհ. Սուլթանին կողմէ Խոչանաթարանի վերատեսուչ Զէքի բաչա Բչ. օր Մեծ-Եպարքոսին ապարանքն երթալով որպիսութիւնը հարցուց։

Յունաց Գատրիարքը մեարապոլսոի մը ընկերակցութեամբ Նչան-Թաչի Մեծ-Եպարքոսին ապարանքն երթալով իր ցաւակցութիւնը յայտնած էր Յետոյ Գատրիարքն այցելութիւն տուած է Լանտոնի Օամ. դեսպան Դոսթաքի Անթօրուլօ բաչային։

ԱՄԵՐԻԿՑԻՆ հկած պաղատուս եւ անպատուղ ծառերու եւ ծառատունկերու ներածութիւնն արգիլուեցաւ։ Այս միջոցը ձեռք առնուելուն պատճառն է տնտակ մը լսուիճ, որով այժմ Ամերիկայի բոլոր ծառերը վարակուած են եւ որ ծառին տերեւներուն եւ պտուղներուն կպչելով չուտ մը կը մահացնէ։

ՆԻՄԼԻՋԱՏԻ Թանխն բաչա արտօնութիւն տնդրած է Կայս. կառավարութեան Նէն Զմիւռնիոյ, Սելանիկի, Տրապիզոնի, Պէյրութի եւ Խարբերտի մէջ քարիւղի չափաբաններ հաստատելու համար։ Բարիւղը վերոյիչեալ քաղաքները բերել պիտի ատ ընդհատարան-չոգենաւերով։ Բարիւղը ի վաճառ հանելու համար պէտք եղած թիթեղեայ ընդունարանները Զմիւռնիոյ մէջ չունել պիտի ատ։ Կառաջարկէ տարեկան 500 ոսկի ատ Սելանիկի, Տրապիզոնի ու Զմիւռնիոյ թաղատեսութիւններուն։ Այս մասին Զմիւռնիոյ կուսակալութեան կարծիքը հարցուելով Հանրօգուտ չնութիւններու նախարարութեան կողմէ նպաստաւոր պատասխան տուած է։

ՊՈՂՈՍ ՄԱՐՏԱՍԵԱՆ ՄԹԵՐԱՆՑՈՑՆԵՐ.—Պողոս կողմը կատարուած քարաւի չնութիւններու պատճառաւ մարքասեան միներանցները վնասուած են եւ հետզհետէ ա՛լ աւելի վտանգաւոր հանդամանք մը կ'առնեն։ Մանուագիներէ կազմուած քննիչ յանձնախումբը անցած օր անդամ մըն ալ քննելով որոչում տուած է միներանցներուն վրայի երկու յարկերը վար առնելէն ետք եղած նորոգութիւնները կատարել։ Խմբերը մարքասկին վերատեսչութեան կողմէ Բ. Դրան յանձնուելու համար նախարարական խորհուրդին մէջ որոչուի որուելէ ետքը Կայս. Պալատ մատուցուելու որ կ'արտօնէ փլցնելը։

ԴԵՂ ՄԸ ՏԵՂԷՆ ԽԱԽՏԱՄ.—Էրզրումի կուսակալութեան կամքա պատահարին նեղգէղ վիճակը տեղէն խախտած է եւ տեղացած յորդ անձրեւներէն բոլորովին վատնդատը դարձած ըլլալով՝ գեղին բնակիչներն առժամապէս մօտակայ վիճակները փոխադրած են։ Խախտած վիճակը պիտի պարպուի եւ առնները վիճակին գոբս յարմար տեղ մը պիտի կառուցուին։

ՊԻՐԻՈՆԻ մէջ վերջի Աթանաս անուն Հոյն մը ձերբակալուեր է որ Պ. Շըմպարլէն լուր տանող աւազակախումբին առաջնորդը կ'պատը կը կարծուի ըլլալ։ Այդ անխիղճ աւազակն իր կինն ու զաւակն ալ սպանած է եղեր երկու երեք տարի առաջ։

ՀԵՎԼԵՆ հիւպատոսական դաչնագրին կնքման յանձնաժողովը Բչ. օր Արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ դումարուելով՝ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՀՈԼԱՆԴԱԿԱՆ դեսպանը Բչ. օր Բ. Դուռն երթալով Արտաքին գործերու նախարար Թեվֆիք բաչայի հետ տեսակցեցաւ։

ԹՈՒՐԲԵՒՍԵՐՊ աատմանագլխին հրամանատար Իզզէմ պէյ Բրէշլիտա ու Եզնի Բազար երթալով տատմանագլուխներն աչքէ անցնելէ ետքը Սքըտ գարձեր է։

ԱՆԴԼ. ԴԵՍՊԱՆ Սըր Օգտոր Սէլանիկէն մայրաքաղաքս գարձաւ։

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՐԿԱՅ.— Անցած գիչերուան փոթորկի մէջտեղ, 4,000 մետրէ կաղ բեռցած տուպա մը որ մեծ-կղզոյ առչեւ խարխսած էր, ծակելով սկսաւ ջուր առնել ու քիչ մը ետքը ընկղմեցաւ։ Նաւասաներէն մէկը կրցած է ազատիլ հասած օդնութեանց չնորհիւ, միւսը խեղդուած է։

ԴՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Ռատիկանութիւնը ձերբակալեց Բերայի հանրածանօթ պէյքը վաճառատան պաչտօնեաներէն Բանայօթ անուն Հելլենահպատակ մը, որ 7-800 ոսկիի չափ գողութիւն մը գրած էր նոյն վաճառատունէն։ Բանայօթի տունը երթկ, ոստիկանութեան կողմէ խուզարկութիւն մը կատարուելով, երեւան եկաւ կարգ մը ապրանքներ, որոնք դուա եւ միւիայն պէյքը վաճառատան կը պատկանէին։

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹի պիչեր ժամը 3ին Մուսթաֆա անուն մարդ մը բէվոլվերի երկաք հարուած պարպեց Օամ. Պանքային չէնքէն քիչ մը հեռու։ Ոչ մէկը չվիրաւորուեցաւ։ Ոատիկան մը ձերբակալել ուզած ատեն Մուսթաֆա դայն ձեռքէն վիրաւորեց։ Մուսթաֆա ձերբակալուեցաւ։

ԱՆՑԵԱԼ ՕՐ նաւաձիզ չոգենաւ մը ջուրերու հոսանքէն քչուելով Սէրքէճիի նաւամատոյցին դարուեցաւ եւ անիւը կոտրեցաւ։

ԴՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Գուրը-Զէչմէի առջեւ խարխսած նաւի մը երկու թուրք նաւապետները դրամարկղը կոտրելով մէջը գտնուած 30 ոսկին կողոպտելով խոյս տուեր են։

Զէթինէյի անգլ. եւ Աւստրօ-Հունգարական ներկայացուցիչները վերջերս Շքոտրա այցելելով, տեղային իչխանութիւնները կողմէ մեծ պատուով ընդունուեր են։

ՀԱՆՐԱՑԻՆ Գարուց Վարչութեան եւ կայսերական Անձնական Դանձուն երկրագործական խորհրդական Դէորդ էֆ. Թորոսեան Իսարէյ չոգենաւով երէկ Պրուսային Մայրաքաղաքս ժամանեց։

ՍԱՄՍՈՆԻ Ռուսական հիւպատոս Ա. Լէքսի Բէյոլիչ երէկ ռուսական չոգենաւով Սամսոն մեկնեցաւ։

ՀՐԴԷՀ.—Բչ. օր Պալըք—քաղար իչկմպէյին մը խանութին հրդեհ ծագեցաւ, սակայն կարելի եղաւ առաջքն առնել։

ՁԱՎԻՏ ՊԷՅԻ ՍՊԱՆՆԻԶԸ.—Հարցաքննութիւնները կը չարունակուին, սակայն Ձաւիտ պէյի սպանիչը նոր յայտարարութիւն մը չէ ըրած, կը պնդէ իր նախորդ ըսածներուն վրայ եւ կ'ուրանայ իրեն վերագրուած սպրդը։ Բանի մը օրէն հարցաքննութեան թուղթերը ամբաստանեալ առնելն պիտի դրկուին։ Ոճրագործը Պոլսոյ Կեդր. բանտը պիտի փոխադրուի դատը մինչեւ որ տեսնուի։

ՊԵՐԼԻՆ.—Լոնտոնի Գերմանական դեսպան Պ. Հաֆֆէլդի ու Լորտ Սալզպէրիի միջեւ եղած նոր բանակցութիւնները Սամսոյի խնդրին կը վերաբերին եւ ո՛չ թէ Թրանսվալի։

—Գերման վարչապետ իչխան Հոհէնլօէ պաղ առած ըլլալուն համար, քանի մը օրէ ի վեր սենեակէն դուրս չ'ելլեր։

ՔԼԵՐՄՈՒՒՆ.—Պոէհհոնդայնէ հեռագիր մը առալ կը քերէ Գաբլի կառավարչին՝ Սըր Ալֆրէտ Միլներէն եւ Օրանժի Ազատ պետութեան նախագահ Պ. Շեյնէի միջեւ փոխանակուած թղթակցութիւնը, զոր «Իքսբրէս» լրագիրը հրատարակած է։ 4 Հոկտ. թուականաւ Սըր Ալֆրէտ Միլներէն կողմէ քաչուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ մինչեւ որ Պոէրները չարձակողականի չդիմեն, Սըր Ալֆրէտ Միլներ խաղաղութենէն չոյսը կտրած չէ։ Սըր Ալֆրէտ Միլներ, կ'աւելցնէ հեռագիրը, կը կարծէ թէ Անգլ. կառավարութիւնը նպաստաւոր կերպով պիտի ընդունի այն առաջարկներն որ մնայուն հանդարտութեան մը հեռանկարը կը գծեն։ Այս հեռագրին նախագահ Շեյնէն պատասխանեց թէ աւելորդ է առաջարկութիւններ ընել, մինչեւ որ Սըր Ալֆրէտ Միլներ ապահովութիւն չտայ թէ Անգլիոյ կողմէ ալ նոր զօրագունդ չպիտի ղրկուին եւ ճամբայ հանուած զօրագունդներն ալ ցամաք չպիտի հանուին։

ՆԻՇ.—Սքոտլանդ միութեամբ քուէարկեց դահճաղուին պատասխանը։ Ուղերձն իր հաւանութիւնը կը յայտնէ դահճաղուին մէջ պարզուած բոլոր կէտերու մասին։ Երեսփոխանութիւնն Օպրընէվիչ գեղին համար ցոյց տուած ուղղամտութիւնը կը չեչտէ։

Երեսփոխանները Ալկքանդր Թագաւորին քով երթալով Սքոտլանդայի պատասխանը մատուցած են։ Ալկքանդր Թագաւորը երեսփոխաններուն յայտնած է թէ հաստատապէս որոչած է ո՛ւ եւ է միջոց խուսափիլ չմտնել արդի քաղաքական գրութեան մէջ։ Երեսփոխանները յետոյ գացին Միլան Թագաւորին քով եւ իրենց խնդակցութիւնները յայտնեցին։

—Ձեռնհաս չդնանակները գարձեալ բացարձակ կը հերքեն այն լուրը թէ Ծբրանտա եւ Իտալիա Սերոյ կառավարութիւնէն խնդրած ըլլան Բարձր Առեանէն գատապարտեալներուն ներում չնորհելու։ Ո՛ւ եւ է պնտութիւն մը դիմում չէ ըրած։ Գալով Ռուսիոյ գործակատարին՝ Պ. Մանսուրովի իր մեկնման նախօրեայ խրախճանքը վարչապետ Պ. Եարիչէվչէի հետ տեսակցութեան մը պատճառ ըսած է թէ իր կառավարութիւնը գոհ պիտի ըլլար եթէ գատապարտեալներն ներման արժանացնային։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՄԱՏՐԻՏ, 10 Հոկտ.—Ջրոյց կը պատի թէ սպանիական Դահլիճը մօտ օրէն վերջնական նոր փոփոխութիւն մը պիտի կրէ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Տըվոնչայրի գուքսը Շէֆֆիլտի մէջ ճառ մը արտասանեց Շէֆիլտի մէջ։ Ըսաւ թէ Թրանսվալի խնդիրն առաջինէն աւելի տագնապալից վիճակ մը չունի։ Գուքսը կը յուսայ թէ արդի խորհրդակցութեան չրջանը խաղաղական լուծում մը պիտի ընդունի իր հետ։

ԲԱՐԻԶ.—Հարիւրապետ Ալֆրէտ Տրեյֆիւս ընտանիքով ձմեռը Եվիզոտս պիտի անցընէ։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 10 Հոկտ.

Ֆրանսական Ռանթ		100 50
Օամ. Ռէժի	»	294 —
Օամ. Գոնս. պէրի Դ.	Ֆր.	22 10
Բումիլի երկաթուղի	Ֆր.	113 —
Իտալական Ռանթ	»	91 80
Օամ. կայս. Պանքա	»	553 —
Սպանիական Արտաքին	»	61 45
Թրանսվալ		41 50

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՑ

Օամ. Գոնս. պէրի Դ.	Օ. Ո.	23 31
Բումիլի երկաթուղի	Ֆր.	110 25
Թրամուէյ Պարատթուղթ	Ֆր.	400 —
Օամ. Ապահ. Ընկ.	Օ. Ո.	

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔ

20 Ֆրանքնոց	Դ.ըչ.	87 18
Անգլիական ոսկի	»	109 38
Բոլ Էմբերիալ	»	90 —
Քրիսիից	»	51 5
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 32
Մէճիտիէ	»	97 10
Բուրլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8 61

Օամ. Գոնս. երէկ իրիկուն գոցուեցաւ 23,33 այս առաւօտ բացուեցաւ 23,20։ Մէկ օրուան խոթիլանց 80 դրչ. օրուան խոթ. 250 դրչ.։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթևեկոտքիւն կառախտուղերուց 1899 Մայր. 16 (Ն. Տ.) շաբաթէն սկսեալ

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ ԷՍԿԻ—ՇԷՀԻՐԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՅԱՐԱՆ		ԿԱՌ. ԱԽՈՒՄԲ	Թ. 34 Խառն. Առտ.	Թ. 4 Ձամբ. Առտ.	Թ. 6 Ձամբ. Առտ.	Թ. 8 Ձամբ. Առտ.	Թ. 10 Ձամբ. Առտ.	Թ. 36 Խառն. Իրիկ.	Թ. 12 Ձամբ. Իրիկ.	Թ. 14 Ձամբ. Իրիկ.	Թ. 16 Ձամբ. Իրիկ.
			ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Ֆարաքէօյ Կամուրջ	ՄԿ.		12 40	2 08	2 55	4 02	5 40	7 35	9 10	10 10	11 3
Հայտար Փաշա	Ժ.ՄԻ. ՄԿՆ.		1 05	2 33	3 20	4 27	6 5	8 —	9 35	10 55	11 55
			1 25	2 45	3 28	4 37	6 12	8 15	9 42	11 5	12 5
Քըզըլ Թօփրաք	»		— —	2 52	3 35	4 44	6 19	8 24	9 49	11 12	12 12
Ֆէհիմ Եօլու	»		1 35	2 56	3 40	4 48	6 23	8 29	9 53	11 16	12 16
Կէօզ Թէփէ	»		— —	3 1	3 45	4 53	6 28	8 35	9 58	11 21	12 21
Էրհնաքէօյ	»		1 46	3 7	3 48	4 58	6 33	8 40	10 2	11 28	12 26
Պօսթանճըք	»		1 56	3 15		5 6	6 41	8 50	10 09	11 36	12 33
Մալթէփէ	»		2 08	3 25		5 16	6 51	9 5	10 19	11 47	12 43
Գարթալ	»		2 22	3 36		5 27	7 02	9 21	10 30	11 58	12 58
Բէհնամիք	Ժ.ՄԻ. ՄԿՆ.		2 32	3 44		5 33	7 10	9 32	10 38	12 6	1 2
			2 38					9 40			
Թուզլա	»		2 59					10 6			
Կէյալտէ	»		3 19					10 30			
Տիլ Խաքէլէսի	»		3 41					10 57			
Թավշանճըլ	»		3 51					11 10			
Հէրքէք	»		4 08					11 29			
Եարըմճա	»		4 29					11 53			
Թիւթիւն Զիգիւրիկ	»		4 42					12 9			
Տէրինճէ	»		4 53					12 21			
Իզմիտ	Ժ.ՄԻ. ՄԿՆ.		5 07					12 37			
			5 27								
Պէօյիւք Տէրպէնտ	»		6 02								
Սաւպանճա	»		6 26								
Ասա Բազար	»		6 50								
Կէյվէ	»		7 34								
Սաք Հիսար	»		7 56								
Մէքէճէ	»		8 26								
Լէվիքէ	»		8 50								
Վէզիր Խան	»		9 25								
Պիլէճիք	Ժ.ՄԻ. ՄԿՆ.		10 06								
			10 20								
Քարաքէօյ	»		11 28								
Պօզիւյուք	»		12 10								
Ին Էօնիւ	»		12 56								
Զուքուր Հիսար	»		1 26								
Էսկի Շէհիր	Ժ.ՄԻ.		2 04								
		Իրիկ.									

ԴԱՐՁ

ԿԱՅԱՐԱՆ		ԿԱՌ. ԱԽՈՒՄԲ	Թիւ 1 Ձամբ Առտ.	Թիւ 3 Ձամբ Առտ	Թ. 31 Խառն. Առտ	Թիւ 5 Ձամբ Առտ	Թիւ 7 Ձամբ Առտ	Թ. 18 Ձամբ Առտ	Թ. 11 Ձամբ Իրիկ	Թ. 33 Խառն. Առտ	Թ. 19 Ձամբ Իրիկ
			ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Էսկի Շէհիր	ՄԿՆ.									10 40	
Զուքուր Հիսար	»									11 16	
Ին Էօնիւ	»									11 48	
Պօզիւյուք	»									12 24	
Քարաքէօյ	»									12 58	
Պիլէճիք	Ժ.ՄԻ. ՄԿՆ.									1 48	
										1 58	
Վէզիր Խան	»									2 24	
Լէվիքէ	»									3 9	
Մէքէճէ	»									3 40	
Սաք Հիսար	»									4 6	
Կէյվէ	»									4 28	
Ասա Բազար	»									5 20	
Սաւպանճա	»									5 37	
Պէօյիւք Տէրպէնտ	Ժ.ՄԻ. ՄԿՆ.									6 4	
Իզմիտ					11 30					6 36	
Տէրինճէ	»				11 47					6 56	
Թիւթիւն Զիգիւրիկ	»				11 58					7 11	
Եարըմճա	»				12 14					7 20	
Հէրքէք	»				12 42					7 33	
Թավշանճիլ	»				12 54					8 —	
Տիլ Խաքէլէսի	»				1 5					8 11	
Կէյվէզ	»				1 39					8 21	
Թուզլա	»				2 —					8 55	
Բէհնամիք	Ժ.ՄԻ. ՄԿՆ.				2 23					9 17	
			12 20	1 2	2 33		4 20	6 11	7 40	9 49	
Գարթալ	»		12 29	1 35	2 46		4 29	6 20	7 49	9 34	10 58
Մալթէփէ	»		12 40	1 46	3 3		4 40	6 31	8 —	10 2	11 10
Պօսթանճըք	»		12 50	1 57	3 16		4 50	6 42	8 10	10 20	11 24
Էրհնաքէօյ	»		12 59	2 10	3 31	4 10	5 1	6 51	8 20	10 32	11 35
Կէօզ Թէփէ	»		1 3	2 14	3 35	4 14	5 5	6 55	8 24	10 42	11 43
Ֆէհիմ Եօլու	»		1 8	2 20	3 41	4 19	5 10	7 —	8 30	— —	11 47
Քըզըլ Թօփրաք	»		1 12	2 24	3 45	4 23	5 14	7 4	8 34	10 52	11 52
Հայտար Փաշա	Ժ.ՄԻ. ՄԿՆ.		1 18	2 30	3 51	4 29	5 20	7 10	8 40	— —	12 56
			1 25	2 38	4 2	4 35	5 26	7 16	8 48	11 —	12 03
Քարաքէօյ Կամուրջ	Ժ.ՄԻ.		1 30	3 03	4 27	5 —	5 51	7 41	9 13	11 15	12 08
		Իրիկ.								11 40	12 33

ՀԱՄՊՈՒՐԿ եւ ՄԻԻՆԻՒ

Մ Ի Ա Ց Ե Ա Լ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

դրամագլուխ	*Ֆրանք*	27,000,000
պահեստի դրամ	,,	52,002,500
տարեկան հասոյթ	,,	70,339,912

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽՈՒՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրէ տներ, բնակարաններ եւ առանց մէջ դանուած վաճառքներ եւ կարասիներ խիստ չափաւոր սակագիներով։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ, ԴԱՆԻԷԼ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Պահեստ—Գատիւ Ագանիոխա Խան 21, 24, 32,

"ԾԱՂԻԿ"

Կը հրատարակուի ամէն առաւօտ կանուխ արշալոյսին եւ կը ղրկուի վուխոյ պիղատ-Քեամէ Մայրաքաղաքիս ամէն կողմերը։ Կը դանուի Օրթագէօյ, Թէհէճի Վիչէն ա-զային խանութը, Բերա, բոլոր ծխատա-ճառներու քով, Դուա-Գատուի կայարանը, Լիւդրավաճառ Գալուստ ազայի քով, Սա-մաթիա, Մխոլաճառ Գարեկին ազա Աժ-տահարեանի խանութը, Հասդեղ, Ծխատա-ճառ Մանկասար ազայի խանութը, Իւս-կիւտարի, Մաքրի-քէօյի ու Գասը-քէօյի լուսդրավաճառներուն քով։

Ձեւի եւ կարի Մանադէա-Ուստայիչ Գալէնտէրեան էֆ.ի գործատեսութիւնը սկսաւ, նոր կարգ մը կազմելով, նա-խորդ պայմաններու համաձայն, անցեալ Երկ., Սեպտ. 9. ժամ 1 էն (Ը. ե.), կէ-սիկ-Բազարի Ամերիկեան վարժարանի մէջ զոր կը վարէ Մխ Ճէյն Ամերիկուհին։

ԱՆՈՆՔ ՈՐ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻՆ

Թարմ ու անպատաս գնդերով ճչդիւ պատ-րաստուած տեսակ իրենց գեղապիրներէն եւ օգտակիլ միջոցամասին գիներու չափաւո-րութիւնէն,

ԲԱՐԵՀԱՃԻՆ ԴԻՄԵԼ

«ԴԵՂԱՐԱՆ ՍՈՒԼԹԱՆԻԷ», կէսիք-բազա-Պազի, թիւ 5, ուր ամէն ժամ ներկայ կը գտնուի տէր եւ անօքէն Լիւտն էֆ. կնե-միշեան որ անձամբ կը հոգէ գեղապիր-ներու պատրաստութիւնեան։

ԴԻՇԵՐՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ԲԱՑ Է

30—11

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱՊԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Գալաթիա, Համահ-բազա Խան

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՊԵԱՆՔԷ

ԾԱՌԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ա

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

Հանդիսական ամբոխին արուեստը փշաքաղեցուցին այս վերջին աղջկան արցունքները, եւ վերջ տալով հարցումներու չարքին, օրիորդին աչ թեւը պատանին՝ եւ ձախը Սահակ առնելով՝ լուռ ու մունջ ըս-կսան քալել դէպ ի դէպ Վարդավառեան ամբոխի խրախճանքին երբ զանազան մը-տածումներու մէջ խորասուզած էր այս զարմանալի միջադէպին վրայ, եղելութիւնը պատանին հնչեցուց յանկարծ իր վրան որ կը յայտնէր թէ գեղին մօտեցած էին Սաղ ահեղազդ ձայնէն չէ թէ միայն Վարդավառեան խումբն սթափեցաւ իր մտածմներէն, այլ եւ միատան քնակիչ-ներէն հարս, աղջիկ, ազգ եւն. ամբող-ջովին խանութեան հոն ուրիկ սիրտ բաժ-նուէր Վարդավառեան խափարը։ «Տատուլ գաւնա»ն ալ իր գերը առանձնելով՝ կը յառաջանար դէպի Թանձր ձորակը։ Երկ-սեռ մանուկները արշէն կանխած՝ խազա-լով կը ցասկաուէին լուսնկայ լուսին, երբ Վարդավառականները իրենց հան-դիսաւոր վերադարձը կեցցէներու, Ալլահը սեվեր տօս տօսներու եւ եպիսկոպոսներ անուրջ ձայներու միջոցաւ կ'իմացնէին, կիներու խրախճիներու չարքը չընչուկ մը տարածուած էր։

—Բա՛, լսեցիր, հետերնին աղջիկ մը ևն բերեր։

—Բա մեզմ, հէչ եղած բան է որ պըչեր ատեն, տասէն պղտիկ աղջիկ մի մի՛ս մնակ ժուռ պայ։

—Բե՛ւրուկ, ես չեմ հաւատար քի անի մարդ պարած է, մանչերքի քընած մեզ աղջիկներէն է որ բացը մնալուն բաներ էնու։

—Բա՛, վրայն հագածը վերի անդացող հագուստին պէչելին է եղեր։

—Պէ՛ չէ՛ս պիտեր, քե՛ւրուկ, մեր Թա-բոյ նէնէն պըչեր մի Ստեփանոյ պաղջան չըտաք երած ատեն, կու անէնայ որ ձորն ու վեր, տատուղ ու զուռնայով հարսնար մի կ'երթայ. կ'ելլայ մակի կ'նէտայ, կու անո-նայ որ իրեն նոր լամպերը հագած մը կըտ-նակը ու ճամբերը (*) ճակատը կախած կ'եր-թայ, Թուրայ նէնէն կը գնանդին, հոգ միա-քը կու պայ քի, ա՛ս հարսնուները քընած մեզ աղկիներն են, չէ՛մէն երեսը խաչ հա-նելուն պէս իսի ու եաի կ'ըլլին։

—Է՛, եքը նոր լամպերը խայխալ կ'ըլլի՞։

—Բա՛, ինչո՞ւ խայխալ ըլլի, մէկալ օրը առաւոտնայ կու գայ, մտատիկը կը նայի որ լամպերը ու ժամերը պէչհատած պաղչային մէջ են. չէ՞նքի մեզմէ աղկիները, երբ հարսնիքը ունենան, կ'առնեն կու հագնին ու կիրճ իրեն հիւկեթովը տեղը կը պար-ձնեն։

Եղելութիւնը պատանին վերջին անգամ ըլլալով իր փոքր հնչեցուց եւ «Տատուլ գաւնայ»ի պատմութեան ձայնն ընդհատուելով՝ որոշեցաւ որ «Ծառի աղջիկ»ն Սահակին առնը մնայ մինչեւ՞ որ իր ծնող-քը յայտնէր, ու յետոյ «պիչեր բարի— երթաք բարի»ներով ամէն մարդ իր տա-նը գնայ։

Ր

ԾԱՌԻ ԱՂՋԻԿԸ

1885 Յուլիս ամսուան 12ին, արշալոյսին ժամ մը առաջ, Միսաքեան Սուրբ Աստուա-ծածնի եկեղեցւոյ զանգակն ըստ սովորու-թեան կը հնչէր Մինչ երիտասարդ հարս ու աղջիկ նախորդ օրուան խաղերէն ու պարերէն վաստակածի մէջը մէջը կը քնանային, գեղացի մարիկներ, կառնելով անոնց անհոգութենէն անուշդղակի կերպով յանդիմանելու համար, փոխանակ եկեղեցի երթալու, գործի դրուիս անցած էին անչը-չուկ ու կարելի եղածին չափ կ'աշխատա-ցին, որպէս զի չուշանայ լինդնելով իրենց գործերը, եկեղեցի երթան ու վերադարձ-նուն յանդուգնութեամբ յանդիմանուին այդ մեզի ու խայ արարածներն որ փոխանակ ըս-նուելու պէտ եւ իրենց գեղը, կը նահանջէին ակարատար նախ կովերուն, գառներուն, այծերուն պէտքերը կը հոգային, այսինքն անոնց աղբերն ածել, նոսած ու պատկած տեղերնին մաքրել, մաց տեղերը չոր աղ-բերով չորցնել, անասուններու վրայ քե-րել ու մաքրել, յետոյ կթել, կաթը խառ-կեցնել[*] տանելով պարագ ու վճարքի հաշիւը կարգադրել (առանց հաշիւը կա-մէն քանակութիւնը, մշակաւի՝ յարակ պայմանու վրայի խաղերով (սա=չեմէչէ) կը տեսնուէին) ու յետոյ իւղոցի հարել, խա-նը խառակիչներուն բաժնել, տանը ածել եւ ամէն բան կարգին լինցնել։ Եւքան եւ կեղեցի երթալ։ Սակը էին առաւօտեան ու-խտաժխութիւններ ու այսպէս ա՛լ ըրաւ Վառօ խոմանն։

[*] Միսաքեան արօտատեղիները նոր ըլ-լալուն՝ գոբար պահելը չատ դժուար էր, որով ամէն մէկ առն հազիւ մէկ երես կով եւ քանի մը ոչխար կրնար պահել, ուստի կամի քիչութենէն կը պատահե-րէին երեք չորս առն մէկ ըլլալով կաթերն իրարու փոխ տալ։ Ասիկա «խառկիչ» կը կոչուի։

—Բա Վա՛ռօ, իշալա խէրա՛, գուն ըլ-նա՛ս ուզած, որէ հարսդ ու աղջիկդ ո՛ւր ևն։

—Ա՛ւ, քե՛ւրուկ, մէկ ճամբը քու պլօխդ է, ընծէ մի՛ հարցներ։

—Չա՛ քե՛ւրուկ, հա՛. ասոր չորս օր է ո՛նչ ախուռնին իչկեր, ո՛նչ ատանը պէտքին ևն նայեր եւ ո՛նչ ալ մարքիրուն կ'ատնի քի մէկ վիճծէ ակը ևնդ, հայր ու մայր, կնասր ու կնասրար ունինք . . .։

—Աննա՛, խօսքդ չաքարով կոլրեմ, բանծիդ պէս ինչո՞ւ մէկ էլ հարս ու աղ-ջկայ չեզո՞ւնդ, մեր վիճծերը մեղա՛յ, հէչ խրքին էր որ մեր պատկիը անանցին Աչգատ մը, Բարկեանին Ուզր. տատուանց քիչ մը ուշ էի մնացեր տէրի կնասրս աչ-խըրքին ճաւս էրաւ։

—Բ՛ա, Օվանէսովս ազատան էի պատ-կեր որ ո՛նչ պիչերը քաւն ունէին, ո՛նչ գո-րեկը, կենէ տատուանց կանուխ կ'ելլայի, ըսնէն գործերը կը սեւնայի, Աստած ազարի հոգուն կնասրչս ու ան գաւէրն (կնասրը) լամպերը մկրկի մկրկի կու հար-ցնէի ու կիտէ կ'երթայի ազատկանու-թիւնս կ'ընէի։

—Որէ (մինչ) իսի կնասրս ազա՛ խորթ-լաս էր։ Ակար բան մը պակսա ըլլեր նա՛, խըչամէն կու կըլլեր։ Աս իշալ գերեզ-մանը, կնասրս ըսնէն տանի կու չեկէր ու կու հերաւէր, պրէ՛, կնո՛ւկ, կ'ըսէր, գոհար ան ալ քեզի պէս մարդ չէ՛։

(Շարունակելի)